

Sofie Vandendriessche

2018 IS HET JAAR VAN DE NOORDZEE

Noordzee. Doel is te sensibiliseren rond wat de zee allemaal doet voor ons en hoe haar beter te beschermen. Thema's als de aanpak van zwerfvuil maar ook natuurbescherming, duurzame vis en hernieuwbare energie komen dit jaar extra in de aandacht. Want de zee verdient onze bescherming. Ze biedt ons zuiver water, voedsel én een zalig zeegevoel. Daarnaast speelt ze een belangrijke rol in de klimaatverandering en herbergt ze een waaier aan bijzondere planten en dieren.

De zee is overal en dus kan iedereen het verschil helpen maken. Het **#JaarvandeNoordzee2018** reikt eenvoudige acties en oplossingen aan,

zoals je afval meenemen, een drinkbus en herbruikbare boodschappentas gebruiken, onverpakte groenten en fruit kopen, kiezen voor groene stroom, duurzame vis, ecologische schoonmaak- en verzorgingsproducten. Het **#JaarvandeNoordzee2018** is te volgen op Facebook en Twitter (@Noordzee2018) en is een initiatief van WWF België, Natuurpunt, Universiteit Gent, ILVO, KBIN/OD Natuur, de Provincie West-Vlaanderen, de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, de FOD Mobiliteit en Vervoer – DG Scheepvaart, en het Kabinet van de Staatssecretaris voor de Noordzee.

Sofie Vandendriessche

IN DE BRANDING

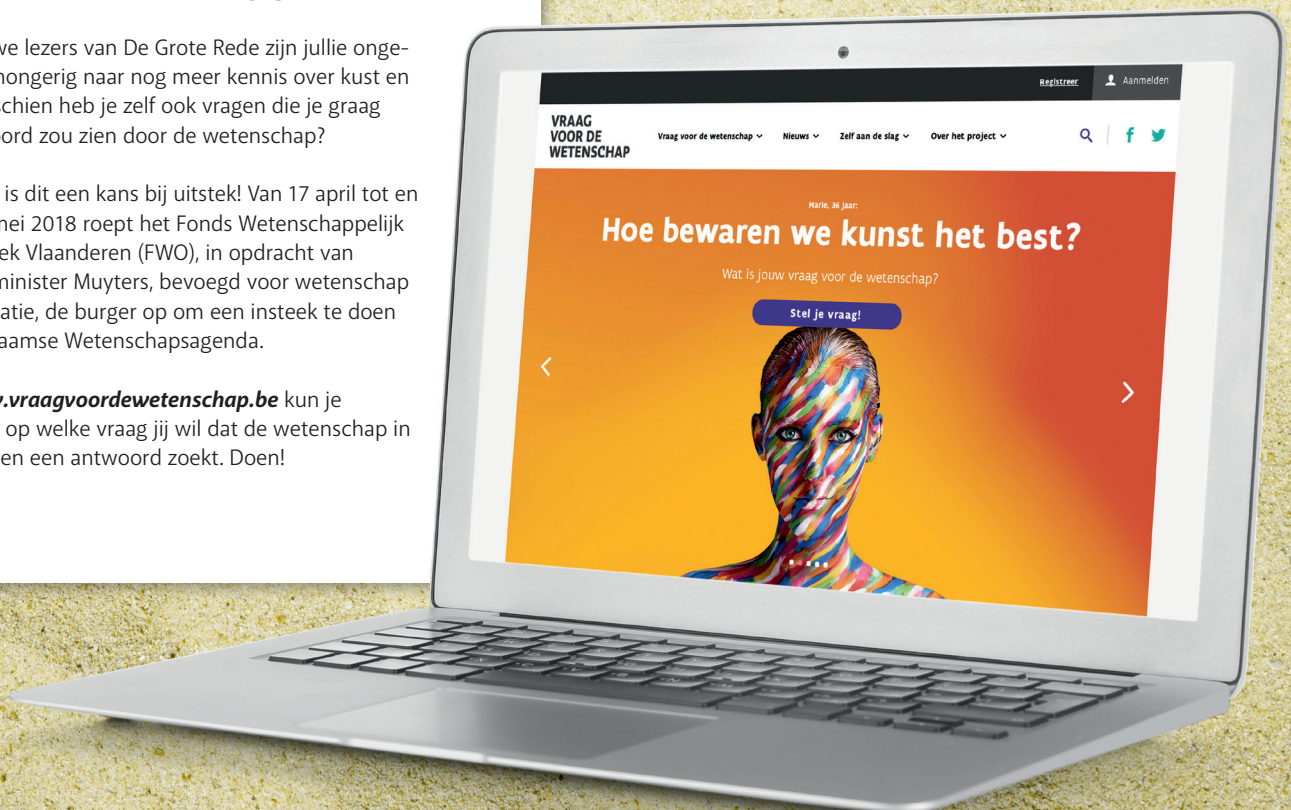
HEB JIJ ZELF OOK EEN VRAAG VOOR DE WETENSCHAP?

Als trouwe lezers van De Grote Rede zijn jullie ongetwijfeld hongerig naar nog meer kennis over kust en zee. Misschien heb je zelf ook vragen die je graag beantwoord zou zien door de wetenschap?

Wel, dan is dit een kans bij uitstek! Van 17 april tot en met 27 mei 2018 roept het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO), in opdracht van Vlaams minister Muylers, bevoegd voor wetenschap en innovatie, de burger op om een insteek te doen tot de Vlaamse Wetenschapsagenda.

Via www.vraagvoordewetenschap.be kun je opgeven op welke vraag jij wil dat de wetenschap in Vlaanderen een antwoord zoekt. Doen!

Jan Seys

BMM

DE SNIFFER-SENSOR IN DE STRIJD TEGEN ZWAVELUITSTOOT DOOR SCHEPEN

De inperking van de zwaveluitstoot door schepen betreft een Europese topprioriteit. Daar zijn goede volksgezondheids- en milieuredenen voor. Zwavelverbindingen en zwavelrijke zware scheepsbrandstoffen spelen namelijk een belangrijke rol in de problematieken van fijnstof, zure regen, en klimaatverandering.

Daarom zijn strenge zwavelemissienormen vastgelegd in het MARPOL Verdrag (Internationale Conventie voor de preventie van vervuiling door schepen) en in de Europese Zwavelrichtlijn. Die laatste bepaalt dat het zwavelgehalte in brandstoffen gebruikt door schepen op de Noordzee slechts 0,1% mag bedragen. Sinds kort (2016) is het toezichtvliegtuig van BMM (de wetenschappelijke dienst 'Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee') uitgerust met een innovatieve "sniffer-sensor". Die kan op zee het zwavelgehalte in de rookpluim van schepen meten en zo in enkele seconden een analyse maken van de zwavelinhoud van de gebruikte brandstof. Sinds de aankoop van het toestel, medegefinancierd door de Europese Commissie, is de zwaveluitstoot van ca. 2000 schepen gemeten.

En wat blijkt? Bij maar liefst 150 schepen (= ca. 7,5%) kwamen verdachte zwavelwaarden aan het licht. Deze werden systematisch aan de Belgische haveninspectiediensten van het Directoraat-Generaal voor de Scheepvaart gerapporteerd. Waarna verdere opvolging aan wal en coördinatie met andere Europese haveninspectiediensten plaatsvond. Dit pionierswerk ligt aan de basis van het huidige internationaal overleg in het kader van het Bonn Akkoord om deze controles over de ganse Noordzee uit te rollen. Dit regionale akkoord regelt de samenwerking tussen Noordzeelanden en de Europese Unie ter voorkoming en bestrijding van verontreiniging door schepen. Intussen gaat BMM onverminderd door met zwavelmonitoringsvluchten boven zee.

Ronny Schallier, Kobe Scheldeman, Kelle Moreau

KUSTKIEKJES (Grote Rede 46)

De foto op pagina 3 van Grote Rede 46 toont een achttal paarden die lopen te grazen aan de oevers van een poel. Op de vraag "Waar is deze foto genomen?" is er maar één juist antwoord: aan het Zwin Natuur Park te Knokke-Heist.

Jan Seys

IN DE BRANDING

VLIZ

DE EERSTE GROTE SCHELPENTELDAG EEN SUCCES

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), EOS, Natuurpunt en Kust-erfgoed organiseerden op 17 maart 2018 voor het eerst een Grote Schelpenteldag. Mensen kwamen vanuit heel België naar de kust om samen schelpen te verzamelen en op naam te brengen. Spijts de Siberische temperaturen daagden minstens 400 mensen op, die allen samen 30.200 schelpen raaptten en rapporteerden.

De Grote Schelpenteldag leert wetenschappers welke schelpen in welke aantallen waar aan de kust voorkomen. Bij herhaling van dit initiatief in de toekomst zullen ook veranderingen in de zee (klimaatwijziging, vestiging invasieve soorten, bouwwerken op zee, ...) zichtbaar worden.

Tijdens de editie 2018 werden in totaal 58 verschillende soorten schelpen gevonden. De kokkel of 'hartschelp' kwam als winnaar uit de bus. Bij deze soort betrof het overgrote deel (sub)fossiele schelpen, een illustratie van het waddengebied dat onze kust ooit kende. Het nonnetje, de halfgeknotte strandschelp, de Amerikaanse zwaardschede en de mossel tekenden voor de ereplaatsen. Interessant was ook het verschil in talrijkheid van bepaalde schelpen aan de Oost- en Westkust. De Amerikaanse zwaardschede, tapijtschelp en stevige strandschelp kwamen bijvoorbeeld minder voor aan de Oostkust.

Silke Brandt & Dylan Dhelft

IN DE BRANDING

1914 '18 DE SLAG OM DE NOORDZEE

(<http://www.vliz.be/battle-for-the-north-sea/nl>)

MYSTERIE ONDERZEEËR UB-29 UIT DE GROTE OORLOG ONTRAFELD

Van 23 april tot en met 31 augustus 2018 loopt in het Provinciaal Hof op de Brugse Markt de langverwachte expo '1914-18 – Slag om de Noordzee'. Eén van de paradepaardjes daar is de recent ontdekte onderzeeër UB-29.

Volgens insiders was de locatie van het wrak al jaren in kaart gebracht maar wees de beschrijving niet in de richting van een onderzeeër. Door een recente samenloop van omstandigheden kwam de ontdekking in een stroomversnelling. De gouverneur van West-Vlaanderen, Carl Decaluwé, verantwoordelijke van het cultureel erfgoed onder water, gaf maritiem archeoloog en duiker Tomas Termote de opdracht om op het wrak te duiken ter identificatie. Eind 2017, na een visuele inspectie van afmetingen, schroeven, bewapening en luiken, volgde de bevestiging: het betrof een 36 m lange Duitse duikboot van het type UB II.

Pas na grondige analyse en meerdere duiken in moeilijke omstandigheden viel alles in zijn plooi. Een letter "M" met een kroon, gevolgd door nummer 417 op de kop van de aanval-periscopen, bevestigde dat dit optisch instrument vervaardigd was voor de Kaiserliche Marine. Een klein koperen plaatje, bevestigd op de torpedobuis, met de inscriptie "UB-29 Oben", wees naar de UB-29. Die maakte deel uit van de *Flottille Flandern* gevestigd in (Zee-)Brugge en destijds verloren verklaard. Deze *Flottille*, met een totale sterkte van 93 U-boten van vijf verschillende types waarvan een twintigtal eenheden van het UB-type, was toentertijd een gevreesd wapen. Het kelderde zo'n 2.500 geallieerde schepen tijdens de vier oorlogsjaren!

Daarmee is de UB-29 al het elfde wrak van een Duitse onderzeeër in Belgische territoriale wateren. Het is goed bewaard en nooit eerder binnenin bezocht. Alle luiken zijn dicht, wat toont dat de bemanning nog aan boord was tijdens het fatale zinken. Het rust op haar stuurboordkant, 30 m diep op de zeebodem, en is vanbinnen gevuld met zand. Mogelijk is de schade aan de voorkant veroorzaakt door de ontploffing van een contactmijn. Dankzij Duitse archieven hebben experts de lijst met de 22 bemanningsleden kunnen terugvinden. Gezien de site een "zeemansgraf" betreft, wordt de exacte positie niet vrijgegeven om wrakkenplunderaars weg te houden.

In dienst genomen op 10.02.1916, verrichtte de UB-29 in één jaar tijd 17 patrouilles en bracht 36 schepen (47.107 ton) tot zinken, waaronder de HMS *Penelope* (25 april 1916). UB-29 torpedeerde op 24 maart 1916 ook de Franse ferry *ss Sussex*. Het schip zonk niet, maar de aanval had – naast de dood van vijftig passagiers – belangrijke politieke gevolgen. Het dwong de Duitsers om de "Sussex-belofte" te ondertekenen, d.i. een schorsing van de onbeperkte duikbotenoorlog en van aanvallen op geallieerde schepen die burgers vervoerden. Helaas zou die belofte maar tot in februari 1917 standhouden.

Enkele maanden eerder liep het echter fout voor de UB-29. Onder het commando van E. Plastch verliet UB-29 zijn (Zee-)Brugge basis, passeerde veilig de netten en mijnevelden van de "Dover Barrage" om een tijd lang te opereren in het westelijke deel van het Kanaal. Op 7 december torpedeerde het nog het Noorse vrachtschip *ss Meteor* (4.217 ton), onderweg van Philadelphia naar Londen, en beschadigde het Belgische vrachtschip *ss Keltier* ernstig. Wat daarna kwam is hypothetisch. Is UB-29 op 13 december door de HMS *Landrail* met dieptebommen gekelderd ten zuiden van de Goodwin Sands? Of werd hij door dit schip weliswaar geramd en beschadigd – cfr. de verwrongen periscoop – maar kon UB-29 alsnog zijn patrouille verderzetten tot een zeemijn hem een eind verderop fataal werd?

De losse artefacten – verzameld op de zeebodem rond de UB-29 – verhuizen na de expo "1914-18 - De slag om de Noordzee" naar het *Internationales Maritimes Museum* van Hamburg. Tevens wordt alles in het werk gesteld om de nabestaanden op te sporen van de tweeëntwintig bemanningsleden. Zij rusten eindelijk in een gekend zeemansgraf...

Freddy Philips